

Haridus- ja Teadusministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

*Audit on korraldatud riigi majandusaasta
koondaruandele hinnangu andmiseks*

Haridus- ja Teadusministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

*Audit on korraldatud riigi majandusaasta koondaruandele
hinnangu andmiseks*

Kokkuvõte auditeerimise tulemustest

Riigieelarve seadus kohustab Riigikontrolli auditeerima riigi majandusaasta koondaruannet. Riigi majandusaasta koondaruandesse konsolideeritakse kõigi riigiraamatupidamiskohustuslaste aruanded. Riigikontroll auditeeris Haridus- ja Teadusministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsust ja tehingute vastavust olulisematele õigusaktidele, et kasutada auditi tulemusi riigi majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks. Lisaks vaatas Riigikontroll, kas ministeeriumis on toimiv sisekontrollisüsteemi, et luua eeldused investeringuteks eraldatud raha sihipäraseks kasutamiseks, varade säilimiseks ja heaperemehelikuks kasutamiseks. Oma töös tugines Riigikontroll ministeeriumi siseauditi eest vastutava ametniku hinnangule ministeeriumi raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kohta.

Mida me auditeerisime?

Ministeeriumi 2008. aasta eelarve kassakulud olid 6,1 miljardit krooni ning ministeeriumi bilansimaht 31.12.2008. aasta seisuga oli 5,6 miljardit krooni.

Mida me auditi tulemusel leidsime ja järeldasime?

Riigikontrolli peamised järeldused on järgmised.

- Ministeeriumi raamatupidamise aastaaruanne kajastab olulises osas õigesti ministeeriumi finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ja majandustulemust.
- Raamatupidamise korraldus ministeeriumi valitsemisala asutustes vajab parandamist. Raamatupidamist reguleerivad korrad on olemas ja ajakohased, kuid jätkuvalt esineb nende täitmata jätmist.
- Auditeeritud olulised majandustehingud on kooskõlas riigieelarve seadusega, 2008. aasta riigieelarve ja 2008. aasta lisaelarve seadusega.
- Vaja on senisest rohkem analüüsida, milliseid kulutusi tegelikult kavandatakse teha ja milline on nende majanduslik sisu, ning sellele vastavalt koostada eelarve.

- Mõnel juhul ei ole asjade ostmisel ja teenuste tellimisel järgitud riigihangete seadust.
- Vara võõrandamine on toimunud riigivaraseaduse kohaselt ja olemasoleva vara säilimine on üldjuhul tagatud.

Sisukord

Haridus- ja Teadusministeeriumi raamatupidamise aastaaruande õigsus ja raamatupidamise korraldus	4
Ministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige	4
Raamatupidamise korraldus ministeeriumi valitsemisala asutustes vajab parandamist	4
Jätkuvalt on mitmeid puudusi põhivara arvestuses	4
Mõnes ministeeriumi valitsemisala asutuses ei saa nõuete ja tulude arvestust pidada usaldusväärseks	6
Jätkuvalt esineb tulude ja kulude kirjendamist valedel raamatupidamiskontodel	6
Haridus- ja Teadusministeeriumi tehingute seaduslikkus	7
Riigieelarvest eraldatud raha kasutamisel tuvastati mõni eksimus	7
Jätkuvalt ei järgita riigihangete seadust	8
Vara säilimine on tagatud	9
Vara võõrandamine on toimunud riigivaraseaduse kohaselt	9
Riigikontrolli soovitused ning haridus- ja teadusministri vastus	10
Ülevaade Haridus- Ja Teadusministeeriumist	11
Auditi iseloomustus	12
Auditi eesmärk	12
Hinnangu andmise kriteeriumid	12
Riigikontrolli varasemad auditid Haridus- ja Teadusministeeriumis	14

Haridus- ja Teadusministeeriumi raamatupidamise aastaaruande õigsus ja raamatupidamise korraldus

Ministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige

1. Riigikontrolli hinnangul kajastab ministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruanne, mis näitab ministeeriumi 2008. aasta kassakuludeks 6,1 miljardit krooni, aruandeperioodi tulemiks –5,5 miljardit krooni ja bilansimahuks 31.12.2008. aasta seisuga 5,6 miljardit krooni, olulises osas õigesti ministeeriumi finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi kassakulusid ja majandustulemust.

2. Järgnevalt on esitatud auditi käigus raamatupidamise ja sisekontrollisüsteemi toimimise kohta tehtud tähelepanekud, mis ei mõjutanud Riigikontrolli arvamust, kuid võivad põhjustada olulisi vigu raamatupidamise aastaaruandes, kui arvestuse korraldust ei parandata.

Raamatupidamise korraldus ministeeriumi valitsemisala asutustes vajab parandamist

3. Riigikontroll leiab, et raamatupidamise korraldus Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala asutustes vajab parandamist. Raamatupidamist reguleerivad korrad on olemas ja ajakohased, kuid jätkuvalt esineb raamatupidamise hea tava, riigiraamatupidamise üldeeskirja, ministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja ning asutuste endi raamatupidamise sise-eeskirja täitmata jätmist. Seda kinnitavad käesolevas aruandes toodud tähelepanekud. Ministeeriumi pearaamatupidaja on piisavalt koordineerinud raamatupidamist kogu ministeeriumi valitsemisalas: korraldanud teabepäevi, nõustanud pidevalt valitsemisala asutuste raamatupidajaid ja vahetanud nendega infot. Raamatupidamist reguleerivate kordade eiramine viitab vajadusele tõhustada veelgi järelevalvet allasutuste raamatupidamise üle.

4. Tallinna Pedagoogilises Seminaris, Narva Vanalinna Riigikoolis ja Ahtme Koolis valmistas ette ja tegi rahalisi ülekandeid üks ja sama töötaja. Seega ei ole neis koolides järgitud kohustuste lahususe printsiipi.

5. Riigikontrolli soovitus haridus- ja teadusministriile: Teha senisest enam jooksvalt kontrollitoiminguid valitsemisala asutuste raamatupidamises.

Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium juhib täiendavalt koolide ja asutuste juhtide ning raamatupidajate tähelepanu punktides 3 ja 4 toodud tähelepanekutele 2009. aasta sügisel korraldatavatel teabepäevadel.

Jätkuvalt on mitmeid puudusi põhivara arvestuses

6. Mitme asutuse põhivara analüütilise registri andmed ei ühtinud bilansis toodud andmetega, seetõttu ei saanud Riigikontroll kindlust, et nende asutuste bilansis näidatud põhivara vastab tegelikkusele. Näiteks Tallinna Teeninduskooli 31.12.2008. aasta seisuga koostatud bilanss näitas põhivara 2 136 188 krooni võrra rohkem kui põhivarade register. Riigikontrolli audiitorid ja ministeeriumi valitsemisala asutusi

auditeerinud vannutatud audiitorid täheldasid seda probleemi veel mitmes asutuses, näiteks Eesti Biokeskuses ja Tallinna Majanduskoolis.

7. Mitmel juhul tuvastati, et bilansis ei ole kajastatud osa põhivarana arvele võtmisele kuuluvatest väljaminekutest, mistõttu on põhivara väärtus näidatud väiksemana ja tegevuskulud suuremana. Näiteks:

- Tallinna Teeninduskooli raamatupidamises oli põhivara arvele võtmata kokku maksumusega 1 068 614 krooni.
- Tallinna Pedagoogilise Seminari raamatupidamises oli põhivara arvele võtmata kokku maksumusega 508 898 krooni.
- Sarnaseid vigu, kus tegevuskuludes oli kajastatud kulutusi, mis vastasid materiaalse põhivara kriteeriumidele ja tulnuks arvele võtta põhivarade koosseisus, tuvastasid ka ministeeriumi valitsemisala asutusi auditeerinud siseaudiitorid ja vannutatud audiitorid (Georg Otsa nim. Tallinna Muusikakool, Eesti Noorsootöö Keskus).

8. Riigikontrolli arvates on Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas jätkuvalt asutusi, kus põhivara arvestus on nõrgal tasemel. Puudused põhivara arvestuses ja kontrollisüsteemis võivad olla riigivara hävimist ja kuritarvitusi soodustavaks teguriks. Samuti on vara kõikehõlmav ja täielik arvestus oluline õigete juhtimisotsuste vastuvõtmiseks.

9. Riigikontroll auditeeris riigi tegevust projekti „Koolid korda!“ elluviimisel ja tuvastas selle käigus, et Haridus ja Teadusministeeriumi raamatupidamises ei kajastata Riigi Kinnisvara ASiga sõlmitud üürilepingut lähtuvalt nende majanduslikust sisust kapitalirendina, vaid kasutusrendina. 2008. aasta lõpu seisuga oli valesi kajastatud üks üürileping. Üürilepingu kajastamisel kapitalirendina tuleks võtta renditud vara ministeeriumi bilansis arvele põhivara ja kohustusena selle õiglases väärtuses või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam.

10. Riigikontrolli soovitused haridus- ja teadusministrile:

- Nõuda valitsemisala asutustelt kehtestatud arvestuspõhimõtete ja sisekontrollisüsteemi järgimist, et tagada kogu ministeeriumi valitsemisala põhivara ning tegevuskulude nõuetekohane arvestus.
- Teha senisest enam jooksvalt kontrollitoiminguid valitsemisala asutuste raamatupidamiskannete üle.

Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium planeerib täiendavalt kontrollida varadega seotud tehingute kajastamise õigsust.

Punktis 9 toodud tähelepaneku osas on ministeerium seisukohal, et Kallemäe Kooli ja Riigi Kinnisvara ASiga kümneks aastaks sõlmitud tähtjaline leping hoone kasutamiseks Kuressaares Suur-Põllu tn 4 klassifitseerub kasutusrendiks.

Riigikontroll jääb auditiaruande punktis 9 toodud seisukoha juurde.

Mõnes ministeeriumi valitsemisala asutuses ei saa nõuete ja tulude arvestust pidada usaldusväärseks

11. Auditi käigus tuvastasid Riigikontrolli audiitorid ja ministeeriumi valitsemisala asutusi auditeerinud vannutatud audiitorid, et jätkuvalt on mitme asutuse raamatupidamises tulude ja kulude kajastamine osaliselt kassapõhine nõutud tekkepõhise asemel (Eesti Biokeskus, Kuressaare Ametikool).

12. Auditi käigus selgus, et Eesti Biokeskuse bilansis ja tulemiaruanDES kajastatu ei vasta raamatupidamise analüütiliste registrite andmetele. Nii näiteks näitas müügireskontro väljatrükk, et müügiarveid on esitatud kokku summas 1 852 659 krooni (koos käibemaksuga), pearaamatu järgi on aruandeaasta jooksul esitatud nõudeid 581 864 krooni eest, teadus- ja arendustegevusest saadava tuluna arvele võetud aga 3 008 172 kooni.

13. Eesti Biokeskuses teadus- ja arendustegevusest saadavate tulude kirjendamine ei põhine olulises osas müügiarvetel. Seetõttu puudub Riigikontrollil kindlus, et bilansipäeva seisuga raamatupidamises kajastatud nõuded ja 2008. aasta tulud on õiged.

14. Riigikontrolli soovitused haridus- ja teadusministrile:

- Rakendada täiendavaid meetmeid raamatupidamisarvestuse korraldamiseks selliselt, et majandustehinguid kajastataks algdokumentide alusel tekkepõhiselt, ning tagada eri analüütiliste registrite võrreldavus.
- Nõuda valitsemisala asutuste raamatupidajatelt raamatupidamisregistrite võrdlemist riigi raamatupidamise üldeeskirjaga ettenähtud korras ja kontrollida selle täitmist.

Haridus- ja teadusministri vastus: Ministeerium tsentraliseeris alates 01.01.2009 teadus- ja arendusasutuste (sealhulgas Eesti Biokeskuse) raamatupidamise andmebaasid ning kontrollib täiendavalt analüütiliste registrite ja pearaamatu andmete vastavust.

Kuressaare Ametikool täiendas kooli raamatupidamise sise-eeskirja ja täpsustas autokooli kursuste korraldamisega seotud majandustehingute kajastamist 2009. aastast.

Jätakuvalt esineb tulude ja kulude kirjendamist valedel raamatupidamiskontodel

15. Auditi käigus selgus, et mitme asutuse raamatupidamises on kasutatud majandustehingute kirjendamisel tehingu majanduslikule sisule mittevastavat raamatupidamiskontot. Vigu tulude klassifitseerimisel tuvastas Riigikontroll Tallinna Teeninduskoolis, Järvamaa Kutsehariduskeskuses ja Tallinna Pedagoogiline Seminaris ning ministeeriumi valitsemisala asutusi auditeerinud vannutatud audiitorid Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolis, Ida-Virumaa Kutsehariduskeskuses ja Narva Kutsõppekeskuses. Eesti Biokeskuses tuvastas Riigikontroll vigu ka kulude raamatupidamises klassifitseerimisel.

16. Riigikontroll leiab, et puudused tulude ja kulude kirjendamisel annavad raamatupidamise kohta ebaõiget infot, mistõttu võidakse teha valesid otsuseid eelarvestamisel.

17. Riigikontrolli soovitused haridus- ja teadusministrile:

- Nõuda valitsemisala asutustelt kehtestatud arvestuspõhimõtete ja sisekontrollisüsteemi täitmist, et tagada kogu ministeeriumi valitsemisala tegevustulude ja -kulude nõuetekohane arvestus.
- Tõhustada kontrolli majandustehingute kirjendamise üle valitsemisala asutuste raamatupidamises.

Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus-ja Teadusministeerium kontrollib jätkuvalt valitsemisala asutuste saldoandmikes esitatud andmeid.

Haridus- ja Teadusministeeriumi tehingute seaduslikkus

18. Riigikontrolli hinnangul on auditeeritud olulised tehingud tehtud kooskõlas riigieelarve seadusega, 2008. aasta riigieelarve ja 2008. aasta lisaelarve seadusega.

19. Järgnevalt on esitatud tehingute seaduslikkuse kohta tehtud tähelepanekud, mis ei mõjutanud Riigikontrolli hinnangut, kuid viitavad puudustele sisekontrollisüsteemis või finantsjuhtimises.

Riigieelarvest eraldatud raha kasutamisel tuvastati mõni eksimus

20. Riigieelarve seaduse järgi on riigiasutusel õigus teha kulusid ainult siis, kui talle on riigieelarves või selle alusel kinnitatud eelarves nähtud selleks ette raha.

21. Üldjuhul kontrollitud väljamaksetes rikkumisi ei leitud. Samas tuvastas Riigikontroll, et mõnel juhul on siiski tehtud väljamakseid rahast, mis ei olnud riigieelarvega selleks ette nähtud. Nii selgus:

- Ministeeriumi tegevuskuludeks ette nähtud rahast oli makstud ühele äriühingule kokku 1 500 000 krooni „Eesti õpilase entsüklopeedia” märksõnastiku koostamiseks, sellest 500 000 krooni 2007. aastal ja 1 000 000 krooni 2008. aastal. Väljamaksete aluseks olnud koostöölepingu põhjal saab väita, et tegemist polnud teenuse tellimisega, kuna lepingus ei nähtud ette märksõnastiku koostamisega kaasneva autoriõiguse ületulekut ministeeriumile. Riigikontrolli arvates on kõnealusel juhul tegemist ministeeriumi annetusega äriühingule, mis aga ei ole riigieelarve seaduse kohaselt lubatud.
- Eesti Kirjandusmuuseum kasutas investeeringuteks eraldatud raha 1 878 581 krooni ulatuses majanduskuludeks, makstes hoone remondi ja mööbli/sisustuse soetamise eest.
- Rakvere Ametikool soetas tegevuskuludeks eraldatud rahast põhivara kokku 394 637 krooni, sealhulgas ühiselamu tulekahjusüsteem maksumusega 218 768 krooni.

- Haapsalu Sanatoorne Internaatkool kasutas 354 299 krooni investeeringuteks eraldatud raha majandamiskuludeks, ostes selle eest mööblit.

22. Lisaks Riigikontrolli tuvastatule töi ministeeriumi siseauditi eest vastutav ametnik oma hinnangus tehingute seaduslikkuse kohta välja sarnaseid riigieelarve seaduse rikkumisi.

23. Riigikontrolli arvates ei ole eelarve koostamise ajal piisavalt analüüsitud, milliseid kulutusi tegelikult kavandatakse teha ja milline on nende majanduslik sisu. Seetõttu on tekkinud olukord, kus on tehtud majandamiskulusid riigieelarves investeeringuteks ettenähtud raha arvel ja vastupidi.

24. **Riigikontrolli soovitus haridus- ja teadusministrile:** Tagada, et eelarve koostamisel hinnataks kavandatavate kulude iseloomu sisuliselt. Kui aasta jooksul ilmneb vajadus teha kulusid kavandatust erinevalt, siis taotleda eelarve muutmist.

Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium planeerib valitsemisala eelarvet arvestades kavandatavate kulude otstarvete muutumise võimalustega ning osutab enam tähelepanu tehtud kulude kapitaliseerimisele, tulenevalt riigiraamatupidamise üldeeskirjast ja ministeeriumi valitsemisala RPSE-ga sätestatust.

Jätakuvalt ei järgita riigihangete seadust

25. Riigihangete seadus kohustab korraldama riigihanke menetluse, kui asjade ja teenuste maksumus on 40 000 eurot ehk 625 864 krooni. Riigikontroll tuvastas auditi käigus, et ministeerium on aruandeaastal maksnud kolmele reisikorraldajale kokku 3 386 366 krooni, sh 2 386 366 lennupiletite eest. Reisisiteenuse ostmiseks seaduses ettenähtud riigihanke menetlust korraldatud ei ole.

26. Haridus- ja Teadusministeeriumi siseaudiitorite töö tulemusena selgus, et võrreldes eelmiste aastatega on ministeeriumi üksustes jätkuvalt paranenud riigihangete korraldamine ning riigihanke aruannete esitamine riigihangete registrile, kuid siiski on riigihangete seaduse vastu 2008. aastal eksinud 28 valitsemisala asutust. Nii selgus, et

- riigihangete registrile on esitamata suurel hulgal aruandeid 26 777 800 krooni ulatuses tehtud ostude ja tellitud teenuste kohta,
- hilinemisega on esitatud riigihanke aruandeid kokku summas 12 500 000 krooni eest tehtud ostude kohta,
- esineb juhtumeid, kus on küll riigihange korraldatud, kuid tarnijale tegelikult makstud summad ületavad riigihanke aruandes märgitud, kokku summas vähemalt 9 561 000 krooni.

27. **Riigikontrolli soovitus haridus- ja teadusministrile:**

- Korraldada edaspidi reisisiteenuste ostmiseks riigihange.

- Korraldada riigihangetega tegelevatele töötajatele riigihangete seaduse koolitus, kus muu hulgas tutvustada riigihangete registrile aruannete esitamise korda.

Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium kohustab valitsemisala asutuste juhte kinni pidama riigihangete seadusest.

Vara säilimine on tagatud

28. Vara säilimise tagamisel ja seisukorra hindamisel on üks olulisemaid meetmeid vara regulaarselt inventeerida.

29. Riigikontroll osales pisteliselt ministeeriumi korraldatud inventuurides, samuti tutvus inventuure reguleerivate kordadega ja 2008. aasta lõpus korraldatud inventuuride dokumentatsiooniga. Selle põhjal leiab Riigikontroll, et vara inventeerimine on korraldatud ministeeriumis viisil, mis tagab varade säilimise.

Vara võõrandamine on toimunud riigivaraseaduse kohaselt

Ministeerium on auditeeritud perioodil võõrandanud vara kokku 70 137 283 krooni eest, peamiselt võõrandati hoonestatud kinnistuid, sh Tallinnas Sakala 21 asuv kinnistu 31 000 000 krooni eest ja Tallinnas Raadiku 23 korterid 13 220 000 krooni eest. Auditeeritud võõrandamistehingud on tehtud kooskõlas riigivara võõrandamist käsitlevate õigusaktidega.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ines Metsalu
Finantsauditi osakonna peakontrolör

Riigikontrolli soovitused ning haridus- ja teadusministri vastus

Riigikontroll andis auditi põhjal haridus- ja teadusministrile mitmeid soovitusi. Minister saatis 24. juulil 2009 oma vastuse Riigikontrolli soovitustele.

Riigikontrolli soovitused	Haridus- ja teadusministri vastused
<p>Raamatupidamise korraldus</p> <p>5. Soovitus haridus- ja teadusministrile: Teha senisest enam jooksvalt kontrollitoiminguid valitsemisala asutuste raamatupidamises. (p-d 3–4)</p>	<p>Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium juhib täiendavalt koolide ja asutuste juhtide ning raamatupidajate tähelepanu punktides 3 ja 4 toodud tähelepanekutele 2009. aasta sügisel korraldatavatel teabepäevadel.</p>
<p>Põhivara arvestus</p> <p>10. Soovitused haridus- ja teadusministrile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nõuda valitsemisala asutustelt kehtestatud arvestuspõhimõtete ja sisekontrollisüsteemi järgimist, et tagada kogu ministeeriumi valitsemisala põhivara ning tegevuskulude nõuetekohane arvestus. ▪ Teha senisest enam jooksvalt kontrollitoiminguid valitsemisala asutuste raamatupidamiskannete üle. (p-d 6–9) 	<p>Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium planeerib täiendavalt kontrollida varadega seotud tehingute kajastamise õigsust.</p> <p>Punktis 9 toodud tähelepaneku osas on ministeerium seisukohal, et Kallemäe Kooli ja Riigi Kinnisvara ASiga kümneks aastaks sõlmitud tähtajaline leping hoone kasutamiseks Kuressaares Suur-Põllu tn 4 klassifitseerub kasutusrendiks.</p> <p>Riigikontrolli kommentaar: Riigikontroll jääb auditiaruande punktis 9 toodud seisukoha juurde.</p>
<p>Nõuete ja tulude arvestus</p> <p>14. Soovitused haridus- ja teadusministrile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rakendada täiendavaid meetmeid raamatupidamisarvestuse korraldamiseks sellisel, et majandustehinguid kajastataks algdokumentide alusel tekkepõhiselt, ning tagada eri analüütiliste registrite võrreldavus. ▪ Nõuda valitsemisala asutuste raamatupidajatelt raamatupidamisregistrite võrdlemist riigi raamatupidamise üldeeskirjaga ettenähtud korras ja kontrollida selle täitmist. (p-d 11–13) 	<p>Haridus- ja teadusministri vastus: Ministeerium tsentraliseeris alates 01.01.2009 teadus- ja arendusasutuste (sealhulgas Eesti Biokeskuse) raamatupidamise andmebaasid ning kontrollib täiendavalt analüütiliste registrite ja pearaamatu andmete vastavust.</p> <p>Kuressaare Ametikool täiendas kooli raamatupidamise siseeeskirja ja täpsustas autokooli kursuste korraldamisega seotud majandustehingute kajastamist 2009. aastast.</p>
<p>Tulude ja kulude arvestus</p> <p>17. Soovitused haridus- ja teadusministrile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nõuda valitsemisala asutustelt kehtestatud arvestuspõhimõtete ja sisekontrollisüsteemi täitmist, et tagada kogu ministeeriumi valitsemisala tegevustulude ja -kulude nõuetekohane arvestus. ▪ Tõhustada kontrolli majandustehingute kirjendamise üle valitsemisala asutuste raamatupidamises. (p-d 15–16) 	<p>Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium kontrollib jätkuvalt valitsemisala asutuste saldoandmikes esitatud andmeid.</p>
<p>Riigieelarve raha kasutamine</p> <p>24. Soovitus haridus- ja teadusministrile: Tagada, et eelarve koostamisel hinnataks kavandatavate kulude iseloomu sisuliselt. Kui aasta jooksul ilmneb vajadus teha kulusid kavandatust erinevalt, siis taotleda eelarve muutmist. (p-d 20–23)</p>	<p>Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium planeerib valitsemisala eelarvet arvestades kavandatavate kulude otstarvete muutmise võimalustega ning osutab enam tähelepanu tehtud kulude kapitaliseerimisele, tulenevalt riigiraamatupidamise üldeeskirjast ja ministeeriumi valitsemisala RPSE-ga sätestatust.</p>
<p>Riigihangete seaduse järgimine</p> <p>27. Soovitused haridus- ja teadusministrile:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Korraldada edaspidi reisiteenuste ostmiseks riigihange. ▪ Korraldada riigihangetega tegelevatele töötajatele riigihangete seaduse koostamise koolitus, kus muu hulgas tutvustada riigihangete registrele aruannete esitamise korda. (p-d 25–26) 	<p>Haridus- ja teadusministri vastus: Haridus- ja Teadusministeerium kohustab valitsemisala asutuste juhte kinni pidama riigihangete seadusest.</p>

Ülevaade Haridus- Ja Teadusministeeriumist

Ministeeriumi tegevusvaldkonnaks on kavandada riigi haridus-, teadus-, noorte- ja keelepoliitikat ning sellega seondult korraldada alus-, põhi-, üldkesk-, kutsekesk-, kõrg-, huviala- ning täiskasvanuhariduse, teadus- ja arendustegevuse, noorsootöö ning erinoorsootöö ja rahvusvähemuste hariduse valdkonda ja koostada asjakohaste õigusaktide eelnõud.

Ministeeriumi põhiülesanne on tegeleda korraldamise, arendamise ning planeerimisega, kujundada riiklikud seisukohad ning teha õigusaktides sätestatud pädevuse piires järelevalvet oma valitsemisala eesmärkidest lähtuvalt.

Ministeeriumi valitsemisalasse kuulus 2008. aasta 31. detsembri seisuga 75 riigiasutust, sh ministeerium, Keeleinspeksioon, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, Eesti Hariduse ja Teaduse Andmesidevõrk EENeT, Eesti Noorsootöö Keskus, 30 kutseõppeasutust, 8 rakenduskõrgkooli (Eesti Mereakadeemia, Tartu Kõrgem Kunstikool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Eesti Lennuakadeemia, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool, Tartu Tervishoiu Kõrgkool, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Pedagoogiline Seminar), 4 riigigümnaasiumi (Tallinna Muusikakeskkool, Noarootsi Gümnaasium, Nõo Realgümnaasium ja Narva Vanalinna Riigikool), 24 riigiinternaatkooli ja 4 riigi teadus- ja arendusasutust (Eesti Biokeskus, Tartu Observatoorium, Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Keele Instituut).

Ministeeriumi valitsemisalas tegutses 8 sihtasutust (Tiigrihüppe SA, SA Eesti Teadusfond, SA Archimedes, Eesti Infotehnoloogia SA, Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove, Kutse kvalifikatsiooni Sihtasutus, Eesti Spordikoolituse ja Teabe SA ja SA Teaduskeskus AHHA).

Ministeeriumi finantsseisundi ja majandustegevuse tulemuste kajastamise eest vastutavad aruandeperioodil minister Tõnis Lukas ja kantsler Sirje Jõgiste (kuni 10.4.2008), alates 11.4.2008 Janar Holm, kes oma allkirjaga on kinnitanud 2008. aasta majandusaasta aruande õigsust. Igapäevast ministeeriumi ja tema valitsemisala raamatupidamise korraldamist koordineeris ministeeriumi pearaamatupidaja Katrin Jakobson.

Tabel 1. Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala olulisemad näitajad

	2005	2006	2007	2008
Asutuste arv ministeeriumi valitsemisalas	70	67	77	75
Keskmine töötajate arv	5223	5100	5803	5714
Eelarvemaht (mln kr)	6087	6822	8449	6354
Varade maht (mln kr)	4874	5040	5854	5609

Allikas: Rahandusministeeriumi saldoandmike süsteem

Auditi iseloomustus

Auditi eesmärk

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse järgi kohustus anda hinnang riigi majandusaasta koondaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele. Kohustuse täitmiseks korraldab Riigikontroll auditeid riigiraamatupidamiskohustuslaste raamatupidamise õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kontrollimiseks. Selle auditi eesmärgiks oli hinnata, kas Haridus- ja Teadusministeeriumi 2008. aasta raamatupidamise aastaaruanne, sh eelarve täitmise aruanne, oli õige ning 2008. aasta jooksul tehtud tehingud seaduslikud.

Hinnangu andmise kriteeriumid

Hinnangu andmisel tugines Riigikontroll järgmistele kriteeriumitele:

- varad ja kohustused eksisteerivad 31.12.2008. aasta seisuga;
- varad ja kohustused kuuluvad 31.12.2008. aasta seisuga ministeeriumile;
- tehingud või sündmused toimusid 2008. aastal;
- kõik varad, kohustused, tehingud ja sündmused on kajastatud ning näitajad avalikustatud;
- varad ja kohustused on kajastatud õiges bilansilises väärtuses;
- tehingud või sündmused on kajastatud õiges summas ja tulud või kulud on kantud õigesse perioodi;
- näitajad on avalikustatud, klassifitseeritud ja kirjeldatud kooskõlas raamatupidamise hea tavaga;
- tegevusaruandes toodud numbriline info, mis tuleneb raamatupidamise aastaaruandest, on kajastatud õigetes summades;
- suuremad tehingud või sündmused on kooskõlas olulisemate asjakohastes õigusaktides sisalduvate nõuetega.

Auditi ulatus ja käsitusviis

Ministeeriumi 2008. aasta majandusaasta aruande õigsusele hinnangu andmise käigus hindas Riigikontroll raamatupidamise aastaaruande vastavust raamatupidamise heale tavale, raamatupidamise seadusele ning rahandusministri asjakohastele määrustele.

Hinnangu andmisel tehingute seaduslikkusele hindas Riigikontroll, kas kontrollitud tehingud on sooritatud, lähtudes riigieelarve seadusest, 2008. aasta riigieelarve ja 2008. aasta lisaelarve seadusest.

Auditi käigus kasutas Riigikontroll ka Haridus- ja Teadusministeeriumi siseaudiitorite ning valitsemisala asutusi auditeerinud vannutatud audiitorite tööd. Vajaduse korral tehti täiendavaid kontrole nende kontrollitud tehinguklassides. Kontrollitoimingute tulemusel jõudis Riigikontroll järeldusele, et ministeeriumi raamatupidamise aastaaruandele hinnangu andmisel saab tugineda siseaudiitorite tööle ning siseauditi eest vastutava ametniku hinnangule Haridus- ja Teadusministeeriumi majandusaasta aruande ja tehingute seaduslikkuse kohta.

Ministeeriumi siseauditi eest vastutav ametnik andis ministeeriumi valitsemisala majandusaasta aruande õigsuse kohta märkusteta arvamuse ja tehingute seaduslikkuse kohta tõi välja kolm märkust. Riigikontroll on oma aruandes esitanud ka olulisemad tähelepanekud, mida siseaudiitor auditi käigus tegi.

Ministeeriumi valitsemisalasse kuuluvate äriühingute ja sihtasutuste majandusaasta aruandeid on auditeerinud vannutatud audiitorid. Hinnangu andmisel ministeeriumi koondaruandele tugines Riigikontroll vannutatud audiitorite tööle.

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI (Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon) auditistandarditega. Need standardid nõuavad, et audit kavandatakse ja sooritatakse viisil, mis võimaldab piisava kindlustundega otsustada, et finantsaruanded ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi.

Auditi käigus kontrollisid audiitorid valikuliselt tõendusmaterjale, millel põhinevad raamatupidamise aastaaruandes esitatud näitajad. Audit hõlmas ka aruannete koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonna raamatupidamislike hinnangute analüüsi.

Riigikontroll leiab, et audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja majandustehingute seaduslikkuse kohta.

Auditi lõpetamise aeg:

Audititoimingud lõpetati 2009. aasta juunis.

Auditi meeskond:

Auditis osalesid finantsauditi osakonna auditijuht Sale Ajalik ja vanemaudiitor Ivika Vispel.

Kontaktandmed

Auditi kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

Auditiaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Auditiaruande number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on FAO-2-1.4/09/50 htm.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee

Riigikontrolli varasemad auditid Haridus- ja Teadusministeeriumis

26.6.2008 – Haridus- ja Teadusministeeriumi 2007. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse audit riigi majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks

12.7.2007 – Haridus- ja Teadusministeeriumi 2006. aasta raamatupidamise aastaaruande audit riigi koondaruandele hinnangu andmiseks

24.7.2006 – Haridus- ja Teadusministeeriumi 2005. aasta raamatupidamise aastaaruande ja tehingute seaduslikkuse auditeerimine riigi 2005. aasta majandusaasta koondaruandele hinnangu andmiseks

Kõik aruanded on kättesaadavad Riigikontrolli koduleheküljelt www.riigikontroll.ee